

Prof. dr. Edina Solak
Filozofski fakultet Univerziteta u Zenici

Doc. dr. Mirza Bašić
Filozofski fakultet Univerziteta u Zenici

Merjema Čavalić, MA
Turska fondacija „Maarif“

UDK 811.512.161'36
DOI 10.57136/2744-2500.2024.19.19.119

Izvorni naučni rad

GRAMATIČKE I ZNAČENJSKE OSOBITOSTI POTVRDNO-NEGACIJSKIH PITANJA U SASTAVU INFINITNIH IMENSKIH SKUPINA U SAVREMENOME TURSKOM JEZIKU¹

SAŽETAK

U radu se analiziraju gramatičke i značenjske osobitosti turskih upitnih infinitnih imenskih skupina koje sadrže potvrdno-negacijska pitanja. Primarni cilj rada jeste, na temelju kontekstualnih primjera, utvrditi na koji se način u procesu nominalizacije u infinitne imenske skupine preoblikuju upitne ishodišne rečenice koje sadrže neutralna i fokusirana potvrdno-negacijska pitanja. U kontrastivnoj se analizi turske upitne infinitne imenske skupine koje sadrže neutralna i fokusirana potvrdno-negacijska pitanja uspoređuju sa značenjski bliskim sintaksičkim konstrukcijama u bosanskome jeziku.

Ključne riječi: potvrdno-negacijska pitanja, proces nominalizacije, turske upitne infinitne imenske skupine, neutralna potvrdno-negacijska pitanja, fokusirana potvrdno-negacijska pitanja

- 1 Ovaj rad predstavlja djelimično izmijenjeni i dopunjeni oblik jednoga dijela magistarskoga rada *Proces nominalizacije u turskome jeziku: Preoblika upitnih ishodišnih rečenica u imenske skupine*, koji je kandidatkinja Merjema Čavalić odbranila na Filozofskome fakultetu Univerziteta u Zenici 2. 7. 2024. godine pred komisijom koju su činili doc. dr. Mirza Bašić, vanr. prof. dr. Ömer Aksoy i mentorica prof. dr. Edina Solak. U jednome dijelu navedenoga magistarskog rada analiziraju se gramatičke i značenjske osobitosti infinitnih imenskih skupina koje sadrže potvrdno-negacijska pitanja. Ovaj rad predstavlja djelimično izmijenjenu, korigiranu i dopunjenu verziju toga dijela magistarskoga rada.

Uvod

Prema svome obavijesnom ustroju i komunikacijskoj funkciji, rečenice se klasificiraju u tri skupine. Prvu skupinu čine izjavne rečenice kojima se prenosi neki novi sadržaj. U drugu se skupinu uvrštavaju upitne rečenice kojima se želi saznati neka obavijest, dok se u treću skupinu svrstavaju uzvične rečenice u okviru kojih se iskazuje podsticaj za izvršenje neke djelatnosti ili, pak, subjektivni stav prema nekoj obavijesti (v. Kükey 1975: 323; Bozkurt 2000: 186; Keskin 2003: 219–223; Eker 2005: 480; Erdoğan 2006: 109; Čaušević–Kerovec 2021: 277).

Upitne rečenice jesu rečenice kojima se želi saznati neka obavijest (v. Dizdaroğlu 1976: 295; Gülensoy 2000: 441; Ulaş 2003: 37; Erdoğan 2006: 114; Karaağaç 2009: 208; Özkan–Sevinçli 2009: 156). U turskome jeziku upitne rečenice klasificiraju se u četiri skupine na temelju pitanja koja sadrže. U prvu se skupinu uvrštavaju upitne rečenice koje sadrže potvrdno-negacijska pitanja kojima se postavljaju pitanja u vezi s tačnošću ili netačnošću sadržaja rečenice. Drugu skupinu upitnih rečenica čine rečenice koje sadrže dopunska pitanja kojima se očekuje potvrda sadržaja koji se iskazuje izjavnom rečenicom. U treću skupinu upitnih rečenica svrstavaju se rečenice koje sadrže alternativna pitanja u okviru kojih se pruža mogućnost odabira između najmanje dvije ponuđene alternative. Četvrtu skupinu upitnih rečenica čine rečenice koje sadrže posebna pitanja kojima se pokušava saznati konkretna informacija u vezi s jednim dijelom rečenice koji predstavlja nepoznati dio obavijesti.

U procesu nominalizacije upitne ishodišne rečenice mogu se preoblikovati u infinitne imenske skupine. U ovome se radu analiziraju upitne infinitne imenske skupine koje sadrže potvrdno-negacijska pitanja. Takve upitne infinitne imenske skupine nastaju u procesu nominalizacije i to preoblikom upitnih ishodišnih rečenica koje sadrže potvrdno-negacijska pitanja. Rad je podijeljen na tri poglavlja, a u prvome dijelu rada analiziraju se gramatičke i značenjske osobitosti upitnih ishodišnih rečenica koje sadrže potvrdno-negacijska pitanja. Drugi dio rada bavi se upitnim infinitnim imenskim skupinama koje sadrže potvrdno-negacijska pitanja koja su neutralna i koja se odnose na sadržaj cijele obavijesti, dok se u trećem dijelu rada govori o upitnim infinitnim imenskim skupinama koje sadrže potvrdno-negacijska pitanja koja nisu neutralna i koja se odnose na jedan dio obavijesti. U svim poglavljima rada primjenjuje se i kontrastivna analiza u okviru koje se turske upitne infinitne skupine koje sadrže potvrdno-negacijska pitanja uspoređuju sa značenjski bliskim sintaksičkim konstrukcijama u bosanskome jeziku. Ako nije navedeno drugačije, autori rada potpisuju prijevode analiziranih primjera na bosanski jezik.

Upitne ishodišne rečenice s potvrdno-negacijskim pitanjima

Upitne rečenice koje sadrže potvrdno-negacijska pitanja jesu rečenice kojima se postavljaju pitanja u vezi s tačnošću ili netačnošću sadržaja rečenice. U odgovoru na takva pitanja govorno lice potvrđuje ili negira sadržaj rečenice. U turskome jeziku potvrdno-negacijska pitanja klasificiraju se u dvije skupine. U prvu se skupinu uvrstavaju upitne rečenice koje sadrže čestična pitanja, dok drugu skupinu čine upitne rečenice koje sadrže intonacijska pitanja (v. Čaušević 2008: 15–17).

U gramatičkoj strukturi turskoga jezika čestična pitanja oblikuju se pomoću upitne čestice *mI*. Razlikuju se dvije vrste čestičnih pitanja. Ako upitna čestica *mI* stoji neposredno iza predikata, koji se, prema temeljnim postulatima rečeničnoga ustroja turskoga jezika smješta na kraju rečenice, pitanje je neutralno i odnosi se na sadržaj cijele rečenice. Međutim, ako se upitna čestica *mI* smješta iza nekoga rečeničnog člana, pitanje nije neutralno i odnosi se na jedan dio rečenice koji se fokusira upitnom česticom *mI* (v. Özgen 2010: 54–55; Banguoğlu 2011: 456–457).

U gramatičkoj strukturi bosanskoga jezika² čestična pitanja oblikuju se pomoću upitnih čestica *li*, *je li*, *zar*, *zar da*, *da*, *da li* i *da li da*. U rečeničnome ustroju bosanskoga jezika upitne čestice *je li*, *zar*, *zar da*, *da*, *da li* i *da li da* stoje na početku rečenice, dok se upitna čestica *li* smješta neposredno iza predikatskoga glagolskog oblika. Kada se govori o fokusiranju rečeničnih članova u okviru upitnih rečenica, u bosanskome se jeziku takvo fokusiranje može realizirati upitnom česticom *zar*, koja stoji na početku rečenice i s kojom se može koristiti i modalna čestica *baš*. Takvo se fokusiranje može ostvariti i inverzijom rečeničnih članova ili intonacijom (v. Čaušević–Kerovec 2021: 280–281).

- (1) Ben seni unuttur muyum? (Atamer 2022:17) = Hoću li te ja zaboraviti?
- (2) Perşembe günü geliyor musunuz? (Karlıdağ 2012: 141) = Dolazite li u četvrtak?
- (3) Bugün okula gitti mi? (Köksal 2012: 165) = Je li otišao u školu danas?
- (4) Bir fakire yardım etmiş mi? (Özkan 2010: 11) = Je li pomogao nekom siromahu?
- (5) Gerçekten bunu yapacak mıyız? (Gökdoğan 2021: 30) = Hoćemo li, zaista, uraditi to?

2 Sve što je u ovome radu rečeno o bosanskome jeziku vrijedi i za ostale jezike standardne novoštokavštine.

Primjeri (1), (2), (3), (4) i (5) jesu upitne rečenice kojima se iskazuju neutralna pitanja koja se odnose na sadržaj cijele rečenice. U takvim se rečenicama upitna čestica *mI* smješta neposredno iza predikata, odnosno na posljednjem mjestu u rečenici. U primjeru (1) funkciju predikata ima glagol *unutmak* (*zaboravljati* / *zaboraviti*), koji se navodi u upitnome obliku prvoga lica jednine prezenta na *-r*. Primjećuje se da se participski sufiks prezenta na *-r* dodaje na korijen glagola *unutmak* (*zaboravljati* / *zaboraviti*), zatim se navodi upitna čestica *mI*, koja se smješta neposredno iza glagola i na koju se dodaje nastavak kojim se iskazuje gramatička kategorija prvoga lica jednine. U primjeru (2) funkciju predikata preuzima glagol *gelmek* (*dolaziti* / *doći*), koji stoji u upitnome obliku drugoga lica množine prezenta na *-yor*. Uočava se da se participski nastavak prezenta na *-yor* dodaje na korijen glagola *gelmek* (*dolaziti* / *doći*) te da se neposredno iza glagola smješta upitna čestica *mI* na koju se dodaje sufiks kojim se označava gramatička kategorija drugoga lica množine. U primjeru (3) funkciju predikata obavlja glagol *gitmek* (*odlaziti* / *otići, ići*), koji se navodi u upitnome obliku trećega lica jednine određenoga perfekta. Može se vidjeti da se nastavak za određeni perfekt dodaje na korijen glagola *gitmek* (*odlaziti* / *otići, ići*) i da se upitna čestica *mI* smješta neposredno iza glagola. U primjeru (4) funkciju predikata vrši kompozitni glagol *yardım etmek* (*pomagati* / *pomoći*), koji stoji u upitnome obliku trećega lica jednine neodređenoga perfekta. Može se uočiti da se participski sufiks neodređenoga perfekta dodaje na korijen pomoćnoga glagola *etmek* (*činiti* / *učiniti, raditi* / *uraditi*), koji preuzima funkciju pomoćnoga glagola u okviru kompozitnoga glagola *yardım etmek* (*pomagati* / *pomoći*). Zatim se upitna čestica *mI* smješta neposredno iza glagola *yardım etmek* (*pomagati* / *pomoći*). U primjeru (5) funkciju predikata ima glagol *yapmak* (*praviti* / *napraviti, raditi* / *uraditi, činiti* / *učiniti, izvršavati* / *izvršiti*), koji se navodi u upitnome obliku prvoga lica množine futura. Primjećuje se da se participski nastavak futura dodaje na korijen glagola *yapmak* (*praviti* / *napraviti, raditi* / *uraditi, činiti* / *učiniti, izvršavati* / *izvršiti*) te da se neposredno iza glagola smješta upitna čestica *mI* na koju se dodaje sufiks kojim se iskazuje gramatička kategorija prvoga lica množine. Može se primijetiti da u primjerima (1), (2), (3), (4) i (5) upitna čestica *mI* stoji neposredno iza predikata, odnosno na posljednjem mjestu u rečenici. Stoga se navedene rečenice svrstavaju u skupinu upitnih rečenica koje sadrže potvrdno-negacijska pitanja kojima se postavljaju pitanja u vezi s tačnošću ili netačnošću sadržaja rečenice, i to u podskupinu upitnih rečenica koje sadrže čestična pitanja kojima se iskazuju neutralna pitanja koja se odnose na sadržaj cijele rečenice.

U prijevodu primjera (1), (2), (3), (4) i (5) navode se upitne rečenice koje sadrže čestična pitanja koja se odnose na sadržaj cijele rečenice i koja se oblikuju pomoću upitnih čestica *je li* i *li*. U primjerima (3) i (4) koriste se upitne rečenice koje sadrže čestična pitanja koja se izvode pomoću upitne čestice *je li*, koja stoji na početku rečenice. U primjerima (1), (2) i (5) upotrebljavaju se upitne rečenice koje sadrže čestična pitanja koja se deriviraju pomoću upitne čestice *li*. U primjeru (2) upitna čestica *li* stoji neposredno iza predikatskoga glagolskog oblika, dok se u primjerima (1) i (5) upitna čestica *li* smješta neposredno iza nepunoznačnoga modalnog glagola složenoga predikatskoga glagolskog oblika.

(6) Tarih öğretmeniniz mi anlattı buna benzer olayları?
(Baykurt 1977: 210) = Zar vam je vaš profesor historije govorio o sličnim događajima?

(7) Bunu mu söylemek istiyorsunuz? (Gülseçgin 2018: 180) =
Zar baš to želite reći?

(8) Kitap mı aldınız? (Kılıçman 2016: 25) = Zar ste baš knjigu uzeli?

(9) Evden mi kaçmış? (Komurcu 2023: 204) = Zar si pobjegao od kuće?

(10) Panayır bugün mü başlıyor? (Menteş 2014: 213) = Zar
baš danas počinje vašar?

(11) Telefon numaranı istesem kaba mı davranmış olurum?
(Sayın 2015: 19) = Zar ću biti nepristojan ako ti zatražim broj telefona?

(12) Çok mu korktun? (Kalay 2016: 224) = Zar si se mnogo uplašila?

(13) İkiniz arabayla mı geldiniz? (Balcıoğlu 1996: 192) = Zar
ste automobilom došli vas dvoje?

(14) Artık sizinle mi kalacağım? (Nur 2017: 167) = Zar ću s
vama stanovati sada?

Primjeri (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13) i (14) jesu upitne rečenice kojima se izražavaju pitanja koja se odnose na jedan dio rečenice koji se fokusira upitnom česticom *ml*. U takvim se rečenicama upitna čestica *ml* smješta neposredno iza rečeničnoga člana koji se fokusira i na koji se odnosi pitanje.

U rečeničnome ustroju turskoga jezika subjekt predstavlja rečenični član kojim se ukazuje na ono o čemu se govori u rečenici. Subjekt je podređen predikatu

i uvrštava se u rečenicu preko predikata. Stoga se gramatičke osobitosti subjekta određuju na temelju gramatičkih osobitosti predikata. U rečeničnome ustroju turskoga jezika subjekt se uvijek navodi u apsolutnome padežu (v. Zulfikar 1995: 43–45; Delice 1998: 191–194; Özmen 2004: 2334–2335). U primjeru (6) sintagma *tarih öğretmeniniz (vaš profesor historije)* obavlja funkciju subjekatske sintagme, a upitna čestica *mi* stoji neposredno iza navedene subjekatske sintagme. To ukazuje na činjenicu da se u navedenome primjeru subjekatska sintagma fokusira te da se iskazuje pitanje koje nije neutralno. Zapravo, iskazuje se pitanje koje se ne odnosi na sadržaj cijele rečenice već na subjekatsku sintagmu.

Objekt predstavlja rečenični član prema kojem je usmjerena radnja koja se označava predikatom. Taj je rečenični član izravno povezan s radnjom koja se imenuje predikatom ili je radnja izravno usmjerena prema njemu. U sintaksičkome ustroju turskoga jezika razlikuju se određeni i neodređeni objekt (v. Kahraman 1996: 188; Karahan 2005: 25–29; Boz 2008: 236–239). Određenim objektom imenuje se konkretan i određen pojam. Stoga se određeni objekt uvijek navodi u akuzativu koji pokazuje da je to konkretan i određen pojam (v. Demir-Yılmaz 2003: 211; Ertane Baydar 2017: 17–19). U primjeru (7) pokazna zamjenica *bu (ovaj)* ima funkciju određenoga objekta. Upitna čestica *mi* smješta se neposredno iza pokazne zamjenice *bu (ovaj)* posebno ističući taj rečenični član. To pokazuje da se u primjeru (7) izražava pitanje koje se odnosi na određeni objekt.

Neodređenim objektom imenuje se nekonkretan, nepoznat i neodređen pojam. Stoga se taj rečenični član uvijek navodi u apsolutnome padežu kojim se signalizira da je to nekonkretan, nepoznat i neodređen pojam. Neodređeni objekt ograničen je i limitiran kada se govori o njegovome pozicioniranju u rečeničnome ustroju. Taj rečenični član može se smještati samo neposredno prije predikata te ne može zauzimati neku drugu poziciju u rečenici (v. Karahan 2004: 1615–1618). U primjeru (8) leksema *kitap (knjiga)* vrši funkciju neodređenoga objekta. U tom primjeru neodređeni objekt fokusira se smještanjem upitne čestice *mi* neposredno iza leksema *kitap (knjiga)*. To ukazuje na činjenicu da je primjer (8) upitna rečenica koja sadrži pitanje koje se odnosi na neodređeni objekt.

U sintaksičkome ustroju turskoga jezika adverbijalna odredba mjesta predstavlja rečenični član kojim se imenuje prostor ili pak mjesto koje je povezano sa sadržajem koji se imenuje predikatom. Dativ, lokativ i ablativ uvrštavaju se u skupinu padeža kojima se ukazuje na prostor za koji se veže sadržaj koji se označava predikatom. Stoga se adverbijalna odredba mjesta navodi u dativu, lokativu ili ablativu (v. Paşacıoğlu 1987: 103; Olgun 1996: 111).

U primjeru (9) leksema *ev* (*kuća*) obavlja funkciju adverbijalne odredbe mjesta. U navedenome primjeru upitna čestica *mI* smješta se neposredno iza lekseme *ev* (*kuća*), što ukazuje na činjenicu da se posebno ističe taj rečenični član te da se pitanje odnosi na adverbijalnu odredbu mjesta.

Adverbijalna odredba vremena jeste rečenični član kojim se označava vrijeme s kojim se povezuje sadržaj koji se imenuje predikatom (v. Turan 1998: 303). U primjeru (10) leksema *bugün* (*danas*) ima funkciju adverbijalne odredbe vremena. U navedenome primjeru upitna čestica *mI* stoji neposredno iza lekseme *bugün* (*danas*) te se na taj način fokusira adverbijalna odredba vremena. To pokazuje da primjer (10) jeste upitna rečenica koja sadrži pitanje koje se odnosi na adverbijalnu odredbu vremena.

Adverbijalna odredba načina predstavlja rečenični član kojim se označavaju okolnosti koje neposredno utječu na kvalitet sadržaja koji se imenuje predikatom (v. Özkan 2013: 48). U primjeru (11) leksema *kaba* (*grub, nevaspitan, nepristojan*) vrši funkciju adverbijalne odredbe načina. Smještanjem upitne čestice *mI* neposredno iza lekseme *kaba* (*grub, nevaspitan, nepristojan*) fokusira se adverbijalna odredba načina, što ukazuje na činjenicu da se pitanje odnosi na taj rečenični član.

Adverbijalna odredba stupnja ili količine predstavlja rečenični član kojim se ukazuje na stupanj, intenzitet ili količinu s kojom se povezuje sadržaj koji se označava predikatom (v. Şen 2010: 109–110; Doğan 2017: 310–312). U primjeru (12) leksema *çok* (*mnogo, puno*) obavlja funkciju adverbijalne odredbe količine. U navedenome primjeru upitna čestica *mI* stoji neposredno iza lekseme *çok* (*mnogo, puno*) te se na taj način posebno ističe adverbijalna odredba količine. To pokazuje da je primjer (12) upitna rečenica koja sadrži pitanje koje se odnosi na adverbijalnu odredbu količine.

Adverbijalna odredba sredstva jeste rečenični član kojim se označava oružje ili sredstvo kojim se realizira radnja koja se obilježava predikatom (v. İpek 2008: 66). U primjeru (13) sintagma *araba ile* (*automobilom*) ima funkciju adverbijalne odredbe sredstva. U navedenome primjeru adverbijalna odredba sredstva posebno se ističe smještanjem upitne čestice *mI* neposredno iza sintagme *araba ile* (*automobilom*). To ukazuje na činjenicu da je primjer (13) upitna rečenica kojom se iskazuje pitanje koje se odnosi na adverbijalnu odredbu sredstva.

Adverbijalna odredba društva jeste rečenični član kojim se imenuje pojam u čijoj se zajednici realizira radnja koja se označava predikatom (v. Çağatay 1943: 94–97). U primjeru (14) lična zamjenica drugoga lica množine vrši funkciju adverbijalne odredbe društva. Smještanjem upitne čestice *mI* neposredno iza

lične zamjenice drugoga lica množine posebno se ističe adverbijalna odredba društva. Stoga se primjer (14) uvrštava u skupinu upitnih rečenica kojima se iskazuju pitanja koja se odnose na adverbijalnu odredbu društva.

U prijevodu primjera (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13) i (14) navode se upitne rečenice u okviru kojih se fokusiranje jednoga dijela rečenice postiže upitnom česticom *zar*, koja stoji na početku rečenice. U primjerima (7), (8) i (10) fokusiranje jednoga rečeničnog člana dodatno se intenzivira upotrebom modalne čestice *baş*, koja se koristi zajedno s upitnom česticom *zar*.

Upitne rečenice koje sadrže intonacijska pitanja imaju identičnu gramatičku strukturu kao i izjavne rečenice. U takvim se rečenicama pitanja ne deriviraju gramatičkim ili leksičkim sredstvima, već se oblikuju prozodijskim ili pak intonacijskim sredstvima. U upitnim rečenicama koje sadrže intonacijska pitanja intenziviraju se modalna značenja iznenađenja, čuđenja, nevjerice, zaprepaštenosti, nedoumice i sl. (Čaušević 2008: 24–26; Čaušević–Kerovec 2021: 288–290).

(15) Belki acidin bana? (Andreeva 2016: 162) = Možda si me sažalijevao?

(16) Hani fatura, hani fiş? (Pamuk 2014: 345) = A gdje je račun, gdje je priznanica? (Pamuk 2015: 410)

Primjeri (15) i (16) jesu upitne rečenice koje sadrže intonacijska pitanja. Primjećuje se da se, prema svojoj gramatičkoj strukturi, navedeni primjeri ne razlikuju od izjavnih rečenica. U primjeru (15) intonacijskim pitanjem intenzivira se modalno značenje prijekora i nevjerice. Uočava se da se modalno značenje dodatno pojačava modalnom leksemom *belki* (*možda*). U primjeru (16) intonacijskim pitanjem intenzivira se modalno značenje iznenađenja i čuđenja. Može se vidjeti da se modalno značenje dodatno pojačava modalnom leksemom *hani* (*a*).

Neutralna potvrdno-negacijska pitanja u sastavu infinitnih imenskih skupina upitnoga značenja

U procesu nominalizacije upitne ishodišne rečenice koje sadrže potvrdno-negacijska pitanja koja se oblikuju pomoću upitne čestice *mi* mogu se preoblikovati u infinitne imenske skupine. Proces nominalizacije nije identičan kada se u infinitne imenske skupine preoblikuju upitne ishodišne rečenice koje sadrže čestična pitanja kojima se traži potvrđivanje ili negiranje sadržaja cijele

rečenice, i kada se u infinitne imenske skupine preoblikuju upitne ishodišne rečenice koje sadrže čestična pitanja kojima se fokusira neki rečenični član.

U procesu nominalizacije na specifičan se način u infinitne imenske skupine preoblikuju upitne ishodišne rečenice koje sadrže čestična pitanja kojima se zahtijeva potvrđivanje ili negiranje sadržaja cijele rečenice. U takvome se procesu nominalizacije u redupliciranome obliku navodi upravni član infinitne imenske skupine koja u procesu nominalizacije nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice koja sadrži čestično pitanje kojim se traži potvrđivanje ili negiranje sadržaja cijele rečenice. Konverbnii sufiks na *-(y)Ip* dodaje se na prvu komponentu redupliciranoga upravnog člana infinitne imenske skupine, dok se negacijski sufiks *-mA* i odgovarajuća glagolska imenica dodaju na drugu komponentu redupliciranoga upravnog člana infinitne imenske skupine koja u procesu nominalizacije nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice koja sadrži čestično pitanje kojim se zahtijeva potvrđivanje ili negiranje sadržaja cijele rečenice. U genitivu se navodi subjekt infinitne imenske skupine koja u procesu nominalizacije nastaje preoblikom ishodišne rečenice čiji je subjekt tematski ili fokusirani dio obavijesti. U apsolutnome se padežu navodi subjekt infinitne imenske skupine koja u procesu nominalizacije nastaje preoblikom ishodišne rečenice čiji je subjekt rematski dio obavijesti (v. Čaušević 2018: 108–109).

(17) Onunla tanışmaya gidip gitmeyeceğimi (...) bilemiyordum.
(Ertören David 2013: 237) = Nisam mogla znati da li ću otići
da se upoznam s njim.

(18) Kendime (...) onun beni sevip sevmediğini sormamıştım.
(Sanie 2021: 168) = Nisam se zapitala da li me on voli.

(19) Uyanır uyanmaz nabız ve tansiyonunu ölçen Isabel'e
avukatın gelip gelmediğini sordu. (Bilkay 2017: 10) = Čim se
probudio, upitao je Isabelu, koja mu je mjerila pritisak, da li je
advokat došao.

(20) Yanlış yapıp yapmadığınızı sordum. (Onay 2011: 403) =
Upitao sam da li smo pogriješili.

(21) Özür dileyerek (...) gidip gitmeyeceğimizi sordum.
(Kaplan 2022: 130) = Izvinio sam se i (...) upitao da li ćemo ići.

(22) Madam R misafir bulunan hanımların bu gece evimizde
kalıp kalmayacaklarını sordu. (Topuz 2009: 37–38) = Gospođa
R upitala je da li će gospođe koje su naše gošće prenoćiti u
našoj kući večeras.

U primjerima (17), (18), (19), (20), (21) i (22) upotrebljavaju se upitne infinitne imenske skupine koje u procesu nominalizacije nastaju preoblikom upitnih ishodišnih rečenica koje se oblikuju pomoću upitne čestice *mI* i kojima se traži potvrđivanje ili negiranje sadržaja cijele rečenice. U primjeru (17) funkciju objekatske sintagme vrši infinitna imenska skupina (*benim*) *onunla tanışmaya gid-ip git-me-yeceğ-im* (*to da li ću [ja] otići [ili neću otići] da se upoznam s njim*), koja u procesu nominalizacije nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice (*Ben*) *onunla tanışmaya gid-ecek mi-yim* (*Hoću li [ja] otići da se upoznam s njim*). Upitna ishodišna rečenica (*Ben*) *onunla tanışmaya gid-ecek mi-yim* (*Hoću li [ja] otići da se upoznam s njim*) kreira se pomoću upitne čestice *mI* i sadrži neutralno pitanje kojim se traži potvrđivanje ili negiranje sadržaja cijele rečenice. Stoga se u redupliciranoj formi navodi upravni član infinitne imenske skupine (*benim*) *onunla tanışmaya gid-ip git-me-yeceğ-im* (*to da li ću [ja] otići [ili neću otići] da se upoznam s njim*), koja u procesu nominalizacije nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice (*Ben*) *onunla tanışmaya gid-ecek mi-yim* (*Hoću li [ja] otići da se upoznam s njim*). Predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu jeste glagol *gitmek* (*odlaziti / otići, ići*), koji stoji u prvome licu jednine futura. Dakle, predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu iskazuje se radnja koja se povezuje sa sferom budućnosti, zbog čega glagolska imenica na *-(y)AcAk*, koja u okviru svoje značenjske strukture pokriva sferu budućnosti (v. Čaušević 2018: 103–106), preuzima funkciju upravnoga člana infinitne imenske skupine koja se u primjeru (17) upotrebljava u funkciji objekatske sintagme. Tako se konverbnii sufiks na *-(y)Ip* dodaje na prvu komponentu redupliciranoga upravnog člana infinitne imenske skupine, a na drugu se komponentu dodaje negacijski sufiks *-mA* i glagolska imenica na *-(y)AcAk*. Budući da u prvome licu jednine stoji predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu, na glagolsku imenicu na *-(y)AcAk* dodaje se prisvojni sufiks za prvo lice jednine. Prisvojnim sufiksom za prvo lice jednine naznačava se da su subjekt i upravni član infinitne imenske skupine istovjetni u kategoriji lica i broja sa subjektom i predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu koja obavlja funkciju objekatske sintagme u primjeru (17). Da se u infinitnoj imenskoj skupini koja u primjeru (17) vrši funkciju objekatske sintagme navodi lična zamjenica prvoga lica jednine koja ima funkciju subjekta infinitne imenske skupine, ona bi bila u genitivu zato što navedena infinitna imenska skupina nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice u kojoj lična

zamjenica prvoga lica jednine vrši funkciju subjekta, a lične su zamjenice uvijek referencijalne i određene. Da se u primjeru (17) ne izostavljaju subjekt finitnoga predikata i subjekt infinitne imenske skupine koja se koristi u funkciji objekatske sintagme, navedena rečenica imala bi sljedeću formu: *(Ben) (benim) onunla tanışmaya gidip gitmeyeceğimi bilemiyordum* ([Ja] nisam mogla znati da li ću [ja] otići [ili neću otići] da se upoznam s njim).

U primjeru (18) funkciju objekatske sintagme ima infinitna imenska skupina *onun beni sev-ip sev-me-diğ-i* (to da li me on voli [ili me ne voli]), koja u procesu nominalizacije nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice *O beni sev-iyor mu* (Voli li me on). Upitna ishodišna rečenica *O beni sev-iyor mu* (Voli li me on) oblikuje se pomoću upitne čestice *mI* i sadrži neutralno pitanje kojim se zahtijeva potvrđivanje ili negiranje sadržaja cijele rečenice. Stoga se u redupliciranome obliku navodi upravni član infinitne imenske skupine *onun beni sev-ip sev-me-diğ-i* (to da li me on voli [ili me ne voli]), koja u procesu nominalizacije nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice *O beni sev-iyor mu* (Voli li me on). Predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu jeste glagol *sevmek* (voljeti / zavoljeti), koji se navodi u trećem licu jednine prezenta na *-(I)yor*. Predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu označava se radnja koja se povezuje sa sferom sadašnjosti te funkciju upravnoga člana infinitne imenske skupine preuzima glagolska imenica na *-DIk*, koja u okviru svoje značenjske strukture pokriva sferu sadašnjosti i prošlosti (v. Čaušević 2018: 103–106). Konverbnii nastavak na *-(y)Ip* dodaje se na prvu komponentu redupliciranoga upravnog člana infinitne imenske skupine, dok se na drugu komponentu dodaje negacijski sufiks *-mA* i glagolska imenica na *-DIk*. Predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu navodi se u trećem licu jednine te se na glagolsku imenicu na *-DIk* dodaje prisvojni sufiks za treće lice jednine. Na taj se način označava da su subjekt i upravni član infinitne imenske skupine istoznačni u kategoriji lica i broja sa subjektom i predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu koja se u primjeru (18) koristi u funkciji objekatske sintagme. Lične zamjenice uvijek su referencijalne i određene te se u genitivu navodi lična zamjenica trećega lica jednine koja vrši funkciju subjekta infinitne imenske skupine koja se upotrebljava kao objekatska sintagma u primjeru (18).

U primjeru (19) funkciju objekatske sintagme obavlja infinitna imenska skupina *avukat-ın gel-ip gel-me-diğ-i* (to da li je advokat došao [ili nije došao]), koja u

procesu nominalizacije nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice *Avukat gel-di mi* (*Je li advokat došao*). Upitna ishodišna rečenica *Avukat gel-di mi* (*Je li advokat došao*) izvodi se pomoću upitne čestice *mI* i sadrži neutralno pitanje kojim se traži potvrđivanje ili negiranje sadržaja cijele rečenice. Stoga je u redupliciranoj formi upravni član infinitne imenske skupine *avukat-ın gel-ip gel-me-diğ-i* (*to da li je advokat došao [ili nije došao]*), koja u procesu nominalizacije nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice *Avukat gel-di mi* (*Je li advokat došao*). Funkciju predikata upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu obavlja glagol *gelmek* (*dolaziti/doći*), koji stoji u trećem licu jednine određenoga perfekta. Predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu označava se radnja koja se povezuje sa sferom prošlosti, zbog čega glagolska imenica na *-DIk* preuzima funkciju upravnoga člana infinitne imenske skupine koja se u primjeru (19) koristi u funkciji objekatske sintagme. Tako se konverbnim nastavak na *-(y)Ip* dodaje na prvu komponentu redupliciranoga upravnog člana infinitne imenske skupine, dok se na drugu komponentu dodaje negacijski sufiks *-mA* i glagolska imenica na *-DIk*. Predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu stoji u trećem licu jednine te se na glagolsku imenicu na *-DIk* dodaje prisvojni sufiks za treće lice jednine. Prisvojnim sufiksom za treće lice jednine označava se da su subjekt i upravni član infinitne imenske skupine istoznačni u kategoriji lica i broja sa subjektom i predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu. Subjekt upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu jeste leksema *avukat* (*advokat*), koja je referencijalna i određena zato što se spominje i u prethodnim rečenicama. To pokazuje da je subjekt upitne ishodišne rečenice tematski dio obavijesti, zbog čega se subjekt infinitne imenske skupine navodi u genitivu.

U primjeru (20) funkciju objekatske sintagme ima infinitna imenska skupina (*bizim*) *yanlış yap-ıp yap-ma-diğ-ımız* (*to da li smo [mi] pogriješili [ili nismo pogriješili]*), koja u procesu nominalizacije nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice (*Biz*) *yanlış yap-tı-k mı* (*Jesmo li [mi] pogriješili*). Upitna ishodišna rečenica (*Biz*) *yanlış yap-tı-k mı* (*Jesmo li [mi] pogriješili*) oblikuje se pomoću upitne čestice *mI* i sadrži neutralno pitanje kojim se zahtijeva potvrđivanje ili negiranje sadržaja cijele rečenice. Stoga je u redupliciranome obliku upravni član infinitne imenske skupine (*bizim*) *yanlış yap-ıp yap-ma-diğ-ımız* (*to da li smo [mi] pogriješili [ili nismo pogriješili]*), koja u procesu nominalizacije nastaje preoblikom

upitne ishodišne rečenice (*Biz*) *yanlış yap-tı-k mı* (*Jesmo li [mi] pogriješili*). Predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu jeste kompozitni glagol *yanlış yapmak* (*griješiti / pogriješiti*), koji se navodi u prvome licu množine određenoga perfekta. Glagolska imenica na *-DIk* preuzima funkciju upravnoga člana infinitne imenske skupine jer se predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu izražava radnja koja se povezuje sa sferom prošlosti. Primjećuje se da se reduplicira samo glagolska komponenta kompozitnoga glagola koji vrši funkciju upravnoga člana infinitne imenske skupine. Tako se konverbnii sufiks na *-(y)Ip* dodaje na prvi dio reduplicirane glagolske komponente kompozitnoga glagola koji vrši funkciju upravnoga člana infinitne imenske skupine, dok se na drugi reduplicirani dio dodaje negacijski nastavak *-mA* i glagolska imenica na *-DIk*. Na glagolsku imenicu na *-DIk* dodaje se prisvojni sufiks za prvo lice množine jer se u prvome licu množine navodi predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu. Na taj se način naznačava da su subjekt i upravni član infinitne imenske skupine istovjetni u kategoriji lica i broja sa subjektom i predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu koja se u primjeru (20) koristi u funkciji objekatske sintagme. Lične su zamjenice uvijek referencijalne i određene i da se u infinitnoj imenskoj skupini koja u primjeru (20) vrši funkciju objekatske sintagme navodi lična zamjenica prvoga lica množine koja ima funkciju subjekta infintine imenske skupine, ona bi bila u genitivu. Da se u primjeru (20) ne izostavljaju subjekt finitnoga predikata i subjekt infinitne imenske skupine koja se upotrebljava u funkciji objekatske sintagme, navedeni primjer imao bi sljedeću formu: (*Ben*) (*bizim*) *yanlış yapıp yapmadığımızı* sordum ([Ja] sam upitao *da li smo [mi] pogriješili [ili nismo pogriješili]*).

U primjeru (21) funkciju objekatske sintagme preuzima infinitna imenska skupina (*bizim*) *gid-ip git-me-yeceğ-imiz* (*to da li ćemo [mi] ići [ili nećemo ići]*), koja u procesu nominalizacije nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice (*Biz*) *gid-ecek mi-yiz* (*Hoćemo li [mi] ići*). Upitna ishodišna rečenica (*Biz*) *gid-ecek mi-yiz* (*Hoćemo li [mi] ići*) kreira se pomoću upitne čestice *mI* i sadrži neutralno pitanje kojim se traži potvrđivanje ili negiranje sadržaja cijele rečenice. Stoga se u redupliciranoj formi navodi upravni član infinitne imenske skupine (*bizim*) *gid-ip git-me-yeceğ-imiz* (*to da li ćemo [mi] ići [ili nećemo ići]*), koja u procesu nominalizacije nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice (*Biz*) *gid-ecek mi-yiz* (*Hoćemo li [mi] ići*). Funkciju predikata upitne

ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu obavlja glagol *gitmek* (*odlaziti / otići, ići*), koji stoji u prvome licu množine futura. Budući da se predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu označava radnja koja se povezuje sa sferom budućnosti, glagolska imenica na *-(y)AcAk* preuzima funkciju upravnoga člana infinitne imenske skupine koja se koristi u funkciji objekatske sintagme u primjeru (21). Tako se konverbnii nastavak na *-(y)Ip* dodaje na prvu komponentu redupliciranoga upravnog člana infinitne imenske skupine, dok se na drugu komponentu dodaje negacijski sufiks *-mA* i glagolska imenica na *-(y)AcAk*. Predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu stoji u prvome licu množine, zbog čega se na glagolsku imenicu na *-(y)AcAk* dodaje prisvojni sufiks za prvo lice množine. Prisvojnii sufiksom za prvo lice množine označava se da su subjekt i upravni član infinitne imenske skupine istovjetni u kategoriji lica i broja sa subjektom i predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu. Lične su zamjenice uvijek referencijalne i određene i da se u infinitnoj imenskoj skupini koja se u primjeru (21) upotrebljava u funkciji objekatske sintagme navodi lična zamjenica prvoga lica množine koja ima funkciju subjekta infinitne imenske skupine, ona bi bila u genitivu. Da se u primjeru (21) ne izostavljaju subjekt finitnoga predikata i subjekt infinitne imenske skupine koja se koristi u funkciji objekatske sintagme, navedena rečenica imala bi sljedeću formu: *(Ben) özüür dileyerek (bizim) gidip gitmeyeceğimizi sordum ([Ja] sam se izvinio i upitao da li ćemo [mi] ići [ili nećemo ići]*.

U primjeru (22) funkciju objekatske sintagme vrši infinitna imenska skupina *misafir bulunan hanımlar-ın bu gece evimizde kal-ıp kal-ma-yacak-ları* (*to da li će gospođe koje su naše gošće prenočiti / boraviti [ili neće prenočiti / boraviti] u našoj kući večeras*], koja u procesu nominalizacije nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice *Misafir bulunan hanımlar bu gece evimizde kal-acak-lar mı* (*Hoće li gospođe koje su naše gošće prenočiti / boraviti u našoj kući večeras*). Upitna ishodišna rečenica *Misafir bulunan hanımlar bu gece evimizde kal-acak-lar mı* (*Hoće li gospođe koje su naše gošće prenočiti / boraviti u našoj kući večeras*) izvodi se pomoću upitne čestice *mI* i sadrži neutralno pitanje kojim se zahtijeva potvrđivanje ili negiranje sadržaja cijele rečenice. Stoga je u redupliciranome obliku upravni član infinitne imenske skupine *misafir bulunan hanımlar-ın bu gece evimizde kal-ıp kal-ma-yacak-ları* (*to da li će gospođe koje su naše gošće prenočiti / boraviti [ili neće prenočiti / boraviti] u našoj kući večeras*], koja u

procesu nominalizacije nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice *Misafir bulunan hanımlar bu gece evimizde kal-acak-lar mı* (*Hoće li gospođe koje su naše gošće prenočiti / boraviti u našoj kući večeras*). Predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu jeste glagol *kalmak* (*ostajati / ostati, boraviti*), koji se navodi u trećem licu množine futura. Budući da se predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu iskazuje radnja koja se povezuje sa sferom budućnosti, glagolska imenica na *-(y)AcAk* preuzima funkciju upravnoga člana infinitne imenske skupine koja se upotrebljava kao objekatska sintagma u primjeru (22). Tako se konverbnii sufix na *-(y)Ip* dodaje na prvu komponentu redupliciranoga upravnog člana infinitne imenske skupine, dok se na drugu komponentu dodaje nastavak za negaciju *-mA* i glagolska imenica na *-(y)AcAk*. Na glagolsku imenicu na *-(y)AcAk* dodaje se prisvojni sufix za treće lice množine zato što se u trećem licu množine navodi predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu. Na taj se način naznačava da su subjekt i upravni član infinitne imenske skupine istoznačni u kategoriji lica i broja sa subjektom i predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu. Sintagma *misafir bulunan hanımlar* (*gospođe koje su naše gošće*) ima funkciju subjekatske sintagme upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu. Ta subjekatska sintagma jeste tematski dio obavijesti upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu te se u genitivu navodi subjekt infinitne imenske skupine koja se koristi kao objekatska sintagma u primjeru (22).

U bosanskome jeziku opće zavisnoupitne objekatske klauze predstavljaju zavisni oblik upitnih rečenica. Opće zavisnoupitne objekatske klauze vežu se za glavnu ili osnovnu klauzu upitnim česticama (v. Jahić–Halilović–Palić 2000: 423). Primjećuje se da se u prijevodu primjera (17), (18), (19), (20), (21) i (22) navode zavisnosložene rečenice s općim zavisnoupitnim objekatskim klauzama u kojima se opće zavisnoupitne objekatske klauze vežu za glavnu klauzu upitnom česticom *da li*. To ukazuje na činjenicu da su bosanske opće zavisnoupitne objekatske klauze značenjski bliske turskim upitnim infinitnim imenskim skupinama koje u procesu nominalizacije nastaju preoblikom upitnih ishodišnih rečenica koje sadrže čestična pitanja kojima se zahtijeva potvrđivanje ili negiranje sadržaja cijele rečenice.

Fokusirana potvrdno-negacijska pitanja u sastavu infinitnih imenskih skupina upitnoga značenja

U procesu nominalizacije upitne ishodišne rečenice u okviru kojih se upitnom česticom *mI* fokusira rečenični član na koji se pitanje odnosi ne preoblikuju se u infinitne imenske skupine na identičan način kao upitne ishodišne rečenice u kojima se upitnom česticom *mI* postavlja neutralno pitanje kojim se traži potvrđivanje ili negiranje sadržaja cijele rečenice. U procesu nominalizacije upitne ishodišne rečenice u kojima se upitnom česticom *mI* fokusira neki rečenični član preoblikuju se u infinitne imenske skupine na identičan način kao potvrdne ili pak odrične ishodišne rečenice. U takvome procesu nominalizacije odgovarajuća glagolska imenica dodaje se na korijen ili osnovu glagola koji preuzima funkciju upravnoga člana ifinitne imenske skupine koja u procesu nominalizacije nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice u kojoj se upitnom česticom *mI* fokusira neki rečenični član (v. Čaušević 2018: 109–110).

(23) Bizi mi izlediğini sordum. (TUD, posjećeno 17. 5. 2024) =
Upitao sam da li prati nas.

(24) Lise öğreniminizi Türkiye’de mi tamamladığınızı sordu.
(TUD, posjećeno 17. 5. 2024) = Upitala je da li ste srednju
školu završili u Turskoj.

(25) Ahmet’in yarın mı geleceğini sorduk. (TUD, posjećeno
17. 5. 2024) = Upitali smo da li će Ahmet doći sutra.

(26) Buradan hızlı mı geçtiklerini sordum. (TUD, posjećeno
17. 5. 2024) = Upitao sam da li su ovuda prošli brzo.

(27) Hedeflerinize ulaşmak için çok mu çalıştığınızı merak
ediyorum. (TUD, posjećeno 17. 5. 2024) = Zanima me da li ste
mnogo radili kako biste ostvarili svoje ciljeve.

(28) Uçakla mı gideceğimizi sordum. (TUD, posjećeno 17. 5.
2024) = Upitao sam da li ćemo ići avionom.

(29) Bu oyunu onlarla mı oynayacağımı sordum. (TUD,
posjećeno 17. 5. 2024) = Upitala sam da li ću ovu predstavu
igrati s njima.

U primjerima (23), (24), (25), (26), (27), (28) i (29) koriste se upitne infintne imenske skupine koje u procesu nominalizacije nastaju preoblikom upitnih ishodišnih rečenica u kojima se upitnom česticom *mI* fokusira rečenični član na koji se pitanje odnosi. U primjeru (23) funkciju objekatske sintagme vrši

infinitna imenska skupina (*onun*) *bizi mi izle-diğ-i (to da li [ona] prati nas)*, koja u procesu nominalizacije nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice (*O*) *bizi mi izli-yor (Prati li [ona] nas)*. U navedenoj upitnoj ishodišnoj rečenici koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu lična zamjenica prvoga lica množine obavlja funkciju određenoga objekta, a upitna čestica *mI* smješta se iza navedene lične zamjenice prvoga lica množine. To ukazuje na činjenicu da se u upitnoj ishodišnoj rečenici koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu pitanje ne odnosi na sadržaj cijele rečenice, već se postavlja pitanje koje se odnosi na određeni objekt koji se fokusira upitnom česticom *mI*. Stoga se upitna ishodišna rečenica (*O*) *bizi mi izli-yor (Prati li [ona] nas)* u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu na identičan način kao potvrdna ishodišna rečenica koja ne sadrži upitnu česticu *mI*. Funkciju predikata upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu obavlja glagol *izlemek (pratiti, slijediti, gledati, promatrati)*, koji stoji u trećem licu jednine prezenta na *-(I)yor*. Glagolska imenica na *-DIk* preuzima funkciju upravnoga člana infinitne imenske skupine jer se predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu označava radnja koja se povezuje sa sferom sadašnjosti. Predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu stoji u trećem licu jednine te se prisvojni sufiks za treće lice jednine dodaje na glagolsku imenicu koja preuzima funkciju upravnoga člana infinitne imenske skupine. Prisvojnim sufiksom za treće lice jednine naznačava se da su subjekt i upravni član infinitne imenske skupine istovjetni u kategoriji lica i broja sa subjektom i predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu. Da se u infinitnoj imenskoj skupini koja u primjeru (23) ima funkciju objekatske sintagme navodi lična zamjenica trećega lica jednine koja vrši funkciju subjekta infinitne imenske skupine, ona bi bila u genitivu zato što navedena infinitna imenska skupina nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice u kojoj lična zamjenica trećega lica jednine ima funkciju subjekta, a lične su zamjenice uvijek referencijalne i određene. Da se u primjeru (23) ne izostavljaju subjekt finitnoga predikata i subjekt infinitne imenske skupine koja obavlja funkciju objekatske sintagme, navedena rečenica imala bi sljedeću formu: (*Ben*) (*onun*) *bizi mi izlediğini sordum ([Ja] sam upitao da li [ona] prati nas)*.

U primjeru (24) objekatska sintagma jeste infinitna imenska skupina (*sizin*) *lise öğreniminizi Türkiye’de mi tamamladığ-ınız (to da li ste [vi] srednju školu završili u Turskoj)*, koja u procesu nominalizacije nastaje preoblikom upitne

ishodišne rečenice (*Siz*) *lise öğreniminizi Türkiye’de mi tamamladı-nız* (*Jeste li [vi] srednju školu završili u Turskoj*). U toj upitnoj ishodišnoj rečenici koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu leksema *Türkiye* (*Turska*) ima funkciju adverbijalne odredbe mjesta, a upitna čestica *mi* smješta se iza navedene lekseme koja obavlja funkciju adverbijalne odredbe mjesta. To ukazuje na činjenicu da se u upitnoj ishodišnoj rečenici (*Siz*) *lise öğreniminizi Türkiye’de mi tamamladı-nız* (*Jeste li [vi] srednju školu završili u Turskoj*) upitnom česticom *mi* fokusira adverbijalna odredba mjesta te da se ne postavlja neutralno pitanje u vezi sa sadržajem cijele rečenice, već se pitanje odnosi na adverbijalnu odredbu mjesta koja se posebno naglašava upitnom česticom *mi*. Stoga se upitna ishodišna rečenica (*Siz*) *lise öğreniminizi Türkiye’de mi tamamladı-nız* (*Jeste li [vi] srednju školu završili u Turskoj*) u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu na identičan način kao potvrdna ishodišna rečenica koja ne sadrži upitnu česticu *mi*. Predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu jeste glagol *tamamlamak* (*završavati / završiti, popunjavati / popuniti, dodavati / dodati*), koji se navodi u drugome licu množine određenoga perfekta. Budući da se predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu izražava radnja koja se povezuje sa sferom prošlosti, glagolska imenica na *-DIk* preuzima funkciju upravnoga člana infinitne imenske skupine koja ima funkciju objekatske sintagme u primjeru (24). Prisvojni sufiks za drugo lice množine dodaje se na glagolsku imenicu na *-DIk* jer u drugome licu množine stoji predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu. Na taj se način ukazuje na činjenicu da su subjekt i upravni član infinitne imenske skupine istoznačni u kategoriji lica i broja sa subjektom i predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu koja vrši funkciju objekatske sintagme u primjeru (24). Da se u infinitnoj imenskoj skupini koja u primjeru (24) preuzima funkciju objekatske sintagme navodi lična zamjenica drugoga lica množine koja ima funkciju subjekta infinitne imenske skupine, ona bi bila u genitivu zato što navedena infinitna imenska skupina nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice u kojoj lična zamjenica drugoga lica množine obavlja funkciju subjekta, a lične su zamjenice uvijek referencijalne i određene. Da se u primjeru (24) ne izostavljaju subjekt finitnoga predikata i subjekt infinitne imenske skupine koja preuzima funkciju objekatske sintagme, navedeni primjer imao bi sljedeću formu: (*O*) (*sizin*) *lise öğreniminizi Türkiye’de mi tamamladığınız sordu*. (*[Ona] je upitala da li ste [vi] srednju školu završili u Turskoj*).

U primjeru (25) funkciju objekatske sintagme ima imenska skupina *Ahmet'-in yarın mı gel-eceğ-i* (*to da li će Ahmet doći sutra*), koja u procesu nominalizacije nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice *Ahmet yarın mı gel-ecek* (*Hoće li Ahmet doći sutra*). U toj upitnoj ishodišnoj rečenici koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu leksema *yarın* (*sutra*) vrši funkciju adverbijalne odredbe vremena, a upitna čestica *mI* smješta se iza navedene lekseme koja je u funkciji adverbijalne odredbe vremena. Dakle, u upitnoj ishodišnoj rečenici koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu upitnom česticom *mI* fokusira se adverbijalna odredba vremena te se ne postavlja neutralno pitanje u vezi sa sadržajem cijele rečenice, već se pitanje odnosi na adverbijalnu odredbu vremena koja se posebno naglašava upitnom česticom *mI*. Stoga se upitna ishodišna rečenica *Ahmet yarın mı gel-ecek* (*Hoće li Ahmet doći sutra*) u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu na identičan način kao potvrдна ishodišna rečenica u čiji sastav ne ulazi upitna čestica *mI*. Predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu jeste glagol *gelmek* (*dolaziti / doći*), koji se navodi u trećem licu jednine futura. Glagolska imenica na *-(y)AcAk* preuzima funkciju upravnoga člana infinitne imenske skupine zato što se predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu označava radnja koja se povezuje sa sferom budućnosti. Predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu stoji u trećem licu jednine te se prisvojni sufiks za treće lice jednine dodaje na glagolsku imenicu na *-(y)AcAk*. Na taj se način naznačava se da su subjekt i upravni član infinitne imenske skupine istovjetni u kategoriji lica i broja sa subjektom i predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu. Subjekt infinitne imenske skupine *Ahmet'-in yarın mı gel-eceğ-i* (*to da li će Ahmet doći sutra*) stoji u genitivu jer je vlastita imenica, a vlastite su imenice uvijek referencijalne i određene.

U primjeru (26) funkciju objekatske sintagme obavlja infinitna imenska skupina (*onların*) *buradan hızlı mı geç-tik-leri* (*to da li su [oni] ovuda prošli brzo*), koja u procesu nominalizacije nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice (*Onlar*) *buradan hızlı mı geç-ti-ler* (*Jesu li [oni] ovuda prošli brzo*). U upitnoj ishodišnoj rečenici (*Onlar*) *buradan hızlı mı geç-ti-ler* (*Jesu li [oni] ovuda prošli brzo*) leksema *hızlı* (*brz, brzo*) vrši funkciju adverbijalne odredbe načina, a upitna čestica *mI* smješta se iza navedene lekseme koja ima funkciju adverbijalne odredbe načina. To pokazuje da se u upitnoj ishodišnoj rečenici (*Onlar*) *buradan*

hızlı mı geç-ti-ler (Jesu li [oni] ovuda prošli brzo) upitnom česticom *mI* fokusira adverbijalna odredba načina te da se ne postavlja neutralno pitanje koje se odnosi na sadržaj cijele rečenice, već se postavlja pitanje u vezi s adverbijalnom odredbom načina koja se posebno naglašava upitnom česticom *mI*. Stoga se u upitnoj ishodišnoj rečenici (*Onlar*) *buradan hızlı mı geç-ti-ler* (Jesu li [oni] ovuda prošli brzo) proces nominalizacije realizira na identičan način kao u potvrdnoj ishodišnoj rečenici koja ne sadrži upitnu česticu *mI*. Predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu jeste glagol *geçmek* (*prolaziti / proći, prelaziti / preći*), koji stoji u trećem licu množine određenoga perfekta. S obzirom na to da se predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu iskazuje radnja koja se povezuje sa sferom prošlosti, glagolska imenica na *-DIk* preuzima funkciju upravnoga člana infinitne imenske skupine. Budući da u trećem licu množine stoji predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu, prisvojni sufiks za treće lice množine dodaje se na glagolsku imenicu na *-DIk*. Prisvojnim sufiksom za treće lice množine označava se da su subjekt i upravni član infinitne imenske skupine istoznačni u kategoriji lica i broja sa subjektom i predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu. Da se u infinitnoj imenskoj skupini koja u primjeru (26) obavlja funkciju objekatske sintagme navodi lična zamjenica trećega lica množine koja vrši funkciju subjekta infinitne imenske skupine, ona bi bila u genitivu, prvenstveno zato što navedena infinitna imenska skupina nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice u kojoj lična zamjenica trećega lica množine ima funkciju subjekta, a lične su zamjenice uvijek referencijalne i određene. Da se u primjeru (26) ne izostavljaju subjekt finitnoga predikata i subjekt infinitne imenske skupine koja obavlja funkciju objekatske sintagme, navedena rečenica imala bi sljedeću formu: (*Ben*) (*onların*) *buradan hızlı mı geçtiklerini sordum* ([Ja] sam upitao da li su [oni] ovuda prošli brzo).

U primjeru (27) funkciju objekatske sintagme vrši infinitna imenska skupina (*sizin*) *hedeflerinize ulaşmak için çok mu çalış-tığ-ımız* (to da li ste [vi] mnogo radili kako biste ostvarili svoje ciljeve), koja u procesu nominalizacije nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice (*Siz*) *hedeflerinize ulaşmak için çok mu çalış-tı-nız* (Jeste li [vi] mnogo radili kako biste ostvarili svoje ciljeve). U upitnoj ishodišnoj rečenici (*Siz*) *hedeflerinize ulaşmak için çok mu çalış-tı-nız* (Jeste li [vi] mnogo radili kako biste ostvarili svoje ciljeve) leksema *çok* (mnogo, puno) ima funkciju adverbijalne odredbe količine. Primjećuje se da se upitna čestica *mI* smješta iza lekseme *çok*

(mnogo, puno), koja vrši funkciju adverbijalne odredbe količine. To ukazuje na činjenicu da se u upitnoj ishodišnoj rečenici (*Siz*) *hedeflerinize ulaşmak için çok mu çalış-tı-nız* (*Jeste li [vi] mnogo radili kako biste ostvarili svoje ciljeve*) upitnom česticom *mI* fokusira adverbijalna odredba količine te da se ne postavlja neutralno pitanje koje se odnosi na sadržaj cijele rečenice, već se postavlja fokusirano pitanje u vezi s adverbijalnom odredbom količine. Stoga se u procesu nominalizacije upitna ishodišna rečenica (*Siz*) *hedeflerinize ulaşmak için çok mu çalış-tı-nız* (*Jeste li [vi] mnogo radili kako biste ostvarili svoje ciljeve*) preoblikuje u infinitnu imensku skupinu na identičan način kao potvrdna ishodišna rečenica u čiji sastav ne ulazi upitna čestica *mI*. Predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu jeste glagol *çalışmak* (raditi / uraditi), koji se navodi u drugome licu množine određenoga perfekta. Predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu izražava se radnja koja se povezuje sa sferom prošlosti te glagolska imenica na *-DIk* preuzima funkciju upravnoga člana infinitne imenske skupine. Predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu navodi se u drugome licu množine te se prisvojni sufiks za drugo lice množine dodaje na glagolsku imenicu na *-DIk*. Na taj se način naznačava da su subjekt i upravni član infinitne imenske skupine istovjetni u kategoriji lica i broja sa subjektom i predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu. Da se u infinitnoj imenskoj skupini koja se u primjeru (27) upotrebljava u funkciju objekatske sintagme navodi lična zamjenica drugoga lica množine koja obavlja funkciju subjekta infinitne imenske skupine, ona bi bila u genitivu jer navedena infinitna imenska skupina nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice u kojoj lična zamjenica drugoga lica množine vrši funkciju subjekta, a lične su zamjenice uvijek referencijalne i određene. Da se u primjeru (27) ne izostavljaju subjekt finitnoga predikata i subjekt infinitne imenske skupine koja ima funkciju objekatske sintagme, navedeni primjer imao bi sljedeću formu: (*Ben*) (*sizin*) *hedeflerinize ulaşmak için çok mu çalıştığınızı merak ediyorum*. (*Zanima me da li ste [vi] mnogo radili kako biste ostvarili svoje ciljeve*).

U primjeru (28) funkciju objekatske sintagme obavlja imenska skupina (*bizim*) *uçakla mı gid-eceğ-imiz* (*to da li ćemo [mi] ići avionom*), koja u procesu nominalizacije nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice (*Biz*) *uçakla mı gid-eceğ-iz* (*Hoćemo li [mi] ići avionom*). U navedenoj upitnoj ishodišnoj rečenici upitna čestica *mI* smješta se iza sintagme *uçak ile* (*avionom*), koja vrši funkciju

adverbijalne odredbe sredstva. To pokazuje da upitna ishodišna rečenica koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu ne sadrži pitanje koje se odnosi na sadržaj cijele rečenice, već se postavlja pitanje koje se odnosi na adverbijalnu odredbu sredstva koja se posebno naglašava upitnom česticom *mI*. Stoga je u upitnoj ishodišnoj rečenici (*Biz*) *uçakla mı gid-eceğ-iz* (*Hoćemo li [mi] ići avionom*) proces nominalizacije identičan kao u potvrdnoj ishodišnoj rečenici koja ne sadrži upitnu česticu *mI*. Predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu jeste glagol (*odlaziti / otići, ići*), koji stoji u prvome licu množine futura. Glagolska imenica na *-(y)AcAk* preuzima funkciju upravnoga člana infinitne imenske skupine zato što se predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu iskazuje radnja koja se povezuje sa sferom budućnosti. Predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu navodi se u prvome licu množine te se prisvojni sufiks za prvo lice množine dodaje na glagolsku imenicu na *-(y)AcAk*. Prisvojnim sufiksom za prvo lice množine označava se da su subjekt i upravni član infinitne imenske skupine identični u kategoriji lica i broja sa subjektom i predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu. Da se u infinitnoj imenskoj skupini koja u primjeru (28) ima funkciju objekatske sintagme navodi lična zamjenica prvoga lica množine koja vrši funkciju subjekta infinitne imenske skupine, ona bi bila u genitivu jer navedena infinitna imenska skupina nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice u kojoj lična zamjenica prvoga lica množine vrši funkciju subjekta, a lične su zamjenice uvijek referencijalne i određene. Da se u primjeru (28) ne izostavljaju subjekt finitnoga predikata i subjekt infinitne imenske skupine koja obavlja funkciju objekatske sintagme, navedena rečenica imala bi sljedeću formu: (*Ben*) (*bizim*) *uçakla mı gideceğimizi sordum* (*[Ja] sam upitao da li ćemo [mi] ići avionom*).

U primjeru (29) objekatska sintagma jeste infinitna imenska skupina (*benim*) *bu oyunu onlarla mı oyna-yacağ-ım* (*to da li ću [ja] ovu predstavu igrati s njima*), koja u procesu nominalizacije nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice (*Ben*) *bu oyunu onlarla mı oyna-yacağ-ım* (*Hoću li [ja] ovu predstavu igrati s njima*). U upitnoj ishodišnoj rečenici (*Ben*) *bu oyunu onlarla mı oyna-yacağ-ım* (*Hoću li [ja] ovu predstavu igrati s njima*) lična zamjenica trećega lica množine koristi se u funkciji adverbijalne odredbe društva, a upitna čestica *mI* smješta se neposredno iza lične zamjenice trećega lica množine, koja ima funkciju adverbijalne odredbe društva. To pokazuje da upitna ishodišna rečenica (*Ben*)

bu oyunu onlarla mı oyna-yacağ-ım (Hoću li [ja] ovu predstavu igrati s njima) ne sadrži neutralno pitanje koje se odnosi na sadržaj cijele rečenice, već se postavlja fokusirano pitanje u vezi s adverbijalnom odredbom društva koja se posebno naglašava upitnom česticom *mI*. Stoga se u procesu nominalizacije upitna ishodišna rečenica (Ben) *bu oyunu onlarla mı oyna-yacağ-ım* (Hoću li [ja] ovu predstavu igrati s njima) preoblikuje u infinitnu imensku skupinu na identičan način kao potvrdna ishodišna rečenica u čiji sastav ne ulazi upitna čestica *mI*. Predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu jeste glagol *oynamak* (*igrati se, zabavljati se / zabaviti se, igrati [u filmu, u pozorištu]*), koji se navodi u prvome licu jednine futura. Budući da se predikatom upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu označava radnja koja se povezuje sa sferom budućnosti, glagolska imenica na *-(y)AcAk* preuzima funkciju upravnoga člana infinitne imenske skupine. S obzirom na to da se u prvome licu jednine navodi predikat upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu, prisvojni sufiks za prvo lice jednine dodaje se na glagolsku imenicu na *-(y)AcAk*. Na taj se način naznačava istovjetnost u kategoriji lica i broja između subjekta i upravnoga člana infinitne imenske skupine i subjekta i predikata upitne ishodišne rečenice koja se u procesu nominalizacije preoblikuje u infinitnu imensku skupinu. Da se u infinitnoj imenskoj skupini koja u primjeru (29) obavlja funkciju objekatske sintagme navodi lična zamjenica prvoga lica jednine koja ima funkciju subjekta infinitne imenske skupine, ona bi bila u genitivu zato što navedena infinitna imenska skupina nastaje preoblikom upitne ishodišne rečenice u kojoj lična zamjenica prvoga lica jednine vrši funkciju subjekta, a lične su zamjenice uvijek referencijalne i određene. Da se u primjeru (29) ne izostavljaju subjekt finitnoga predikata i subjekt infinitne imenske skupine koja ima funkciju objekatske sintagme, navedeni primjer imao bi sljedeću formu: (Ben) (*benim*) *bu oyunu onlarla mı oynayacağımı sordum* ([Ja] sam upitala da li ću [ja] ovu predstavu igrati s njima).

Identično kao i u primjerima (17), (18), (19), (20), (21) i (22), i u prijevodu primjera (23), (24), (25), (26), (27), (28) i (29) navode se zavisnosložene rečenice s općim zavisnoupitnim objekatskim klauzama u kojima se opće zavisnoupitne objekatske klauze vežu za glavnu klauzu upitnom česticom *da li*. To pokazuje da su bosanske opće zavisnoupitne objekatske klauze značenjski bliske i turskim upitnim infinitnim imenskim skupinama koje u procesu nominalizacije nastaju preoblikom upitnih ishodišnih rečenica koje sadrže čestična pitanja kojima se

fokusira neki rečenični član. Zapravo, to ukazuje na činjenicu da se u bosanskome jeziku fokusiranje rečeničnih članova ne može realizirati premještanjem upitne čestice, već se takvo fokusiranje ostvaruje inverzijom rečeničnih članova.

Zaključak

U radu su analizirani kontekstualni primjeri u kojima se upotrebljavaju turske upitne infinite imenske skupine koje sadrže neutralna i fokusirana potvrdno-negacijska pitanja. Analiza kontekstualnih primjera ukazala je na činjenicu da se u turskome jeziku potvrdno-negacijska pitanja klasificiraju u dvije skupine. Jednu skupinu čine čestična potvrdno-negacijska pitanja, dok se u drugu skupinu uvrštavaju intonacijska potvrdno-negacijska pitanja. Analiza je pokazala da se u procesu nominalizacije u infinite imenske skupine mogu preoblikovati upitne ishodišne rečenice koje sadrže čestična potvrdno-negacijska pitanja. Čestična potvrdno-negacijska pitanja klasificiraju se u dvije podskupine. U jednu se podskupinu svrstavaju neutralna čestična pitanja koja se odnose na sadržaj cijele rečenice, dok drugu podskupinu čine fokusirana čestična pitanja koja se odnose na jedan dio rečenice koji se posebno naglašava upitnom česticom. U analizi kontekstualnih primjera moglo se vidjeti da se u procesu nominalizacije na specifičan način u infinite imenske skupine preoblikuju upitne ishodišne rečenice koje sadrže neutralna čestična pitanja koja se odnose na sadržaj cijele rečenice. U takvome procesu nominalizacije u redupliciranome obliku navodi se upravni član infinitnih imenskih skupina koje nastaju preoblikom upitnih ishodišnih rečenica koje sadrže neutralna čestična pitanja koja se odnose na sadržaj cijele rečenice. S druge strane, u analizi se moglo primijetiti da se u procesu nominalizacije upitne ishodišne rečenice koje sadrže fokusirana čestična pitanja preoblikuju u infinite imenske skupine na identičan način kao potvrdne ili odrične ishodišne rečenice. U takvome procesu nominalizacije upravni član infinitnih imenskih skupina koje sadrže fokusirana čestična pitanja ne navodi se u redupliciranome obliku. Kontrastivna analiza pokazala je da su bosanske opće zavisnoupitne objekatske klauze značenjski bliske turskim upitnim infinitnim imenskim skupinama koje sadrže neutralna i fokusirana potvrdno-negacijska pitanja. Zapravo, u kontrastivnoj se analizi moglo uočiti da se u bosanskome jeziku rečenični članovi ne mogu fokusirati premještanjem upitne čestice te da se takvo fokusiranje realizira inverzijom rečeničnih članova.

GRAMMATICAL AND SEMANTICAL FEATURES OF POLAR QUESTIONS IN INFINITIVE NOUN PHRASES IN MODERN TURKISH LANGUAGE

ABSTRACT

This paper analyzes grammatical and semantic features of Turkish interrogative infinitive noun phrases containing polar questions. The primary aim of the paper is to determine, based on contextual examples, how root interrogative sentences containing neutral and focused polar questions are transformed into infinitive noun phrases through the process of nominalization. In the contrastive analysis, Turkish interrogative infinitive noun phrases with neutral and focused polar questions are compared with semantically similar syntactic structures in Bosnian language.

Keywords: polar questions, process of nominalization, Turkish interrogative infinitive noun phrases, neutral polar questions, focused polar questions

Izvori

- Andreeva, İrina (2016), *Kuşlara Emanet*, Serüven Yayınevi, Ankara.
- Atamer, Metin (2022), *Göç*, Yeni İnsan Yayınevi, İstanbul.
- Balcıoğlu, Barış (1996), *Çayınızı Türkçe mi Alırsınız?*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Baykurt, Fakir (1977), *Kara Ahmet Destanı*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Bilkay, Murat Ali (2017), *13. Cinayet*, Ayata Kitap, Ankara.
- Ertören David, Işıl (2013), *Limon Kokan Bir Gün*, Cinius Yayınları, İstanbul.
- Gökdoğan, Nehir Aydın (2021), *Ülkemde Çiçekler Açtığında*, Erdem Çocuk Yayınları, İstanbul.
- Gülseçgin, İsmet (2018), *Beklenmeyen Misafir*, Urzeni Yayınevi, İstanbul.
- Kalay, Ayşegül (2016), *Emanet*, Salon Yayınları, İstanbul.
- Kaplan, Uygur (2022), *Şairler Tımarhanesi*, İz Bırakan Kalemler Yayınevi, İstanbul.
- Karlıdağ, Çağrı (2012), *Bir Anne, Bir Kadın, Bir İnsan*, Cinius Yayınları, İstanbul.
- Kılıçman, Nermin (2016), *Erkekler Başka Sever*, Mola Kitap Yayınevi, İstanbul.
- Komurcu, Osman (2023), *Yeni Ufuklar*, Kitap Müptelası Yayınları, Ankara.
- Köksal, Yüksel (2012), *Koç Gibi Ebeveynler Olma Yolunda Ana Baba Farkındalığı*, Cinius Yayınları, İstanbul.
- Menteş, Melih Ümit (2014), *Zaman Kâtibi: Gizemli Binici*, Cinius Yayınları, İstanbul.

- Nur, Sena (2017), *Kurtarıcım Bir Psikopat*, Fenomen Kitaplar Yayınları, İstanbul.
- Onay, Şenol (2011), *Errorist*, Togan Yayıncılık, İstanbul.
- Özkan, Niyazi (2010), *Kitap Okumakla Alim Olunmaz*, Cinius Yayınları, İstanbul.
- Pamuk, Orhan (2014), *Kafamda Bir Tuhaflık*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Pamuk, Orhan (2015), *Čudne misli u mojoj glavi, s turskoga prevele Sabina Bakšić i Alena Čatović*, Buybook, Sarajevo.
- Sanie, Perinuş (2021), *Payıma Düşen*, Yordam Kitap, İstanbul.
- Sayın, Tuğba (2015), İstanbul: Bir Aşk Şehri İstanbul, Fenomen Kitaplar Yayınları, İstanbul.
- Topuz, Hıfzı (1999), *Paris'te Son Osmanlılar Mediha Sultan ve Damat Ferit*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Internetski izvor

- TUD – Türkçe Ulusal Derlemi, <https://v3.tnc.org.tr/written-query>, posjećeno 17. 5. 2024.

Literatura

- Banguoğlu, Tahsin (2011), *Türkçenin Grameri*, 9. baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Boz, Erdoğan (2008), “Dîvânü Lügâti't-Türk'te Belirli ve Belirsiz Nesne Yapıları”, *Türkoloji Araştırmaları: Dede Korkut Özel Sayısı*, 3/1, Erzincan, 236–241.
- Bozkurt, Fuat (2000), *Türkiye Türkçesi*, Hatiboğlu Yayınları, Ankara.
- Čaušević, Ekrem (2008), “Upitne rečenice u turskom jeziku (Turski i hrvatski u kontrastivnoj analizi)”, *Prilozi za orijentalnu filologiju*, 57/2008, Orijentalni institut Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 15–39.
- Čaušević, Ekrem (2018), *Ustroj, sintaksa i semantika infinitivnih glagolskih oblika u turskom jeziku: Turski i hrvatski jezik u usporedbi i kontrastiranju*, Ibis grafika, Zagreb.
- Čaušević, Ekrem, Barbara Kerovec (2021), *Turski i hrvatski u usporedbi i kontrastiranju: Sintagma i jednostavna rečenica*, Ibis grafika, Zagreb.
- Çağatay, Saadet (1943), “Uygurca ve Eski Osmanlıcada Instrumental -n”, *Ankara Üniveristesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 1/3, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, 93–107.
- Delice, İbrahim (1998), “Türkçe Sözdiziminde Özne”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S. 6, Sivas, 191–208.
- Demir, Nurettin, Emine Yılmaz (2003), *Türk Dili El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara.

- Dizdaroğlu, Hikmet (1976), *Tümcebilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Doğan, Şaban (2017), "The Usage of Adjectives Which Have Negative Meanings as Adverbs of Quantity in Turkish", *Uludağ University Faculty of Arts and Sciences Journal of Social Sciences*, 18/32, Bursa, 303–316.
- Eker, Süer (2005), *Çağdaş Türk Dili*, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Erdoğan, Metin (2006), *Kelime Grupları ve Cümle Bilgisi*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Ertane Baydar, Arzu Sema (2017), "Nesne Üzerine", *TÜRKÜ Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Dergisi*, S. 10, Bolu, 17–21.
- Gülensoy, Tuncer (2000), *Türkçe El Kitabı*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- İpek, Birol (2008), "Türk Dilinde Vasıta Hâli", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 23, Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya, 63–97.
- Jahić, Dževad, Senahid Halilović, Ismail Palić (2000), *Gramatika bosanskoga jezika*, Dom štampe, Zenica.
- Kahraman, Tahir (1996), *Çağdaş Türkiye Türkçesi Dilbilgisi*, DU MAT Basımevi, Ankara.
- Karaağaç, Günay (2009), *Türkçenin Söz Dizimi*, Kesit Yayınları, İstanbul.
- Karahan, Leylâ (2004), "Belirtisiz Nesnenin Sözdizimindeki Yeri Üzerine", *V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri I*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1615–1624.
- Karahan, Leylâ (2005), *Türkçede Söz Dizimi*, 9. baskı, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Keskin, Raşit (2003), *Türkçe Dil Bilgisi: Kelime ve Cümle Tahlilleri*, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Kükey, Mazhar (1975), *Uygulamalı Örneklerle Türkçenin Sözdizimi*, Kardeş Maatbası, Ankara.
- Olgun, Yusuf (1996), *Türk Dili Kompozisyon*, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Özgen, Murat (2010), "Türkçe Soru Tümcesi Türleri ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Materyallerindeki Yeri", *Dil Dergisi*, S. 150, TÖMER, Ankara, 50–69.
- Özkan, Mustafa (2013), *Türkçe Cümle Bilgisi-II*, Anadolu Üniveristesi Yayını, Eskişehir.
- Özkan, Mustafa, Veysi Sevinçli (2009), *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi*, Akademik Kitaplar, İstanbul.
- Özmen, Mehmet (2004), "Özne Üzerine Düşünceler", *V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı*, Türk Dil Kurumu Yayınları C. II, Ankara, 2334–2339.
- Paşacıoğlu, Burhan (1987), *Türk Dili Dersleri*, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Ankara.

- Şen, Mesut (2010), “Miktar Zarfı Olarak Kullanılan Kelimelere Lengüistik Bir Bakış”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı – Belleten*, 56/2, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 109–124.
- Turan, Fikret (1998), “Türkçede Zarflar Üzerine”, *Prof. Dr. Dursun Yıldırım Armağanı*, Ankara, 301–307.
- Ulaş, Halim (2003), *Cümle ve Metin Bilgisi*, Aktif Yayınevi, Ankara.
- Zülfikar, Hamza (1995), “Özne Türleri ve Bunların Adlandırılışı”, *Türk Gramerinin Sorunları Toplantısı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 43–51.